

Sygn. akt V KK 276/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 marca 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Henryk Gradzik (przewodniczący)

SSN Jan Bogdan Rychlicki

SSN Barbara Skoczowska (sprawozdawca)

Protokolant Joanna Sałachewicz

przy udziale prokuratora Prokuratury Generalnej Zbigniewa Siejbika,
w sprawie R. C.

skazanego z art. 158 § 1 kk

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 7 marca 2014 r.,

kasacji, wniesionej przez obrońcę skazanego,

od wyroku Sądu Okręgowego w O.

z dnia 17 maja 2013 r., zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w K.

z dnia 13 grudnia 2012 r.,

1. uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu w O. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym;

2. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz obrońcy z urzędu adw. M. P. z Kancelarii Adwokackiej kwoty: 442,80 zł (czterysta czterdzieści dwa zł 80/100 złotych), w tym 23 % podatku VAT, z tytułu wynagrodzenia za sporządzenie i wniesienie kasacji oraz

738 zł (siedemset trzydzieści osiem złotych) w tym 23 % podatku VAT, za obronę skazanego wykonywaną w postępowaniu przed Sądem Najwyższym.

UZASADNIENIE

R. C. został oskarżony to to, że:

- I. „w dniu 11 września 2011 r. w K., działając wspólnie i w porozumieniu ze S. M. oraz trzema innymi nieustalonymi osobami uderzając pięścią w twarz oraz kilkakrotnie butelką i innym przedmiotem, kopiąc po całym ciele dokonał pobicia P. W. narażając go na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo nastąpienia skutku z art. 156 § 1 k.k. lub z art. 157 § 1 k.k. powodując u niego obrażenia ciała w postaci: stłuczenia głowy, otarcia naskórka twarzy i nosa, rany tłuczonej prawego łuku brwiowego, stłuczenie prawego barku, rany ciętej prawego ramienia, rany ciętej prawego przedramienia i prawej ręki, rany ciętej lewego ramienia z przecięciem powięzi mięśniowej i żyły, stłuczenia lewego przedramienia, rany grzbietu lewej ręki z brzeżnym nacięciem ścięgna prostownika palca, złamania wieloodłamowego prawej kości skokowej z przemieszczeniem, a powyższe obrażenia spowodowały naruszenie czynności narządów ciała i rozstrój zdrowia inny niż określony w art. 156 § 1 k.k. trwający dłużej niż 7 dni, stanowią zatem skutki o jakich mowa w art. 157 § 1 k.k., tj. o przestępstwo z art. 158 § 1 k.k. i art. 157 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.
- II. w dniu 11 września 2011 r. w K., zabrał w celu przywłaszczenia kurtkę, telefon komórkowy marki Sony Ericsson Xperia, pieniądze, powodując łączną wartość strat 2 420 zł na szkodę P. W., przy czym czynu tego dopuścił się będąc uprzednio skazany w warunkach recydywy specjalnej podstawowej przed upływem 5 lat od odbycia kary pozbawienia wolności w wymiarze co najmniej roku pozbawienia wolności za przestępstwo podobne, tj. o przestępstwo z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k.”

Wyrokiem Sądu Rejonowego w K. z dnia 13 grudnia 2012 r., R. C.:

1. w miejsce czynu opisanego w pkt I został uznany za winnego tego, że w dniu 11 września 2011 r. w K., działając wspólnie i w porozumieniu ze S. M. oraz

trzema innymi nieustalonymi osobami poprzez uderzanie pięścią w twarz, kopanie, uderzanie butelką i kulą rehabilitacyjną po całym ciele wziął udział w pobiciu P. W. narażając go na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo nastąpienia skutku z art. 156 § 1 k.k. lub z art. 157 § 1 k.k., przy czym w wyniku pobicia pokrzywdzony doznał obrażeń ciała w postaci: stłuczenia głowy, otarcia naskórka twarzy i nosa, rany tłuczonej prawego łuku brwiowego, stłuczenie prawego barku, rany ciętej prawego ramienia, rany ciętej prawego przedramienia i prawej ręki, rany ciętej lewego ramienia z przecięciem powięzi mięśniowej i żyły, stłuczenia lewego przedramienia, rany grzbietu lewej ręki z brzeżnym nacięciem ścięgna prostownika palca, złamania wieloodłamowego prawej kości skokowej z przemieszczeniem, a powyższe obrażenia spowodowały naruszenie czynności narządów jego ciała i rozstrój zdrowia na czas powyżej 7 dni, tj. przestępstwa z art. 158 § 1 k.k. i za to na podstawie art. 158 § 1 k.k. wymierzono mu karę roku pozbawiania wolności;

2. został uniewinniony od zarzutu popełnienia czynu opisanego w pkt II;
3. orzeczono o kosztach postępowania oraz wynagrodzeniu obrońcy z urzędu.

Apelację od tego wyroku wniósł obrońca oskarżonego, który zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

1. mający wpływ na treść wyroku błąd w ustaleniu faktycznym, połączony z obrazą prawa procesowego, a to art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k., wyrażający się sprzecznym z rzeczywistością i przeprowadzonymi dowodami ustaleniu w wyroku, że oskarżony R. C. działając wspólnie i w porozumieniu z S. M. oraz trzema nieustalonymi osobami poprzez uderzanie pięścią w twarz, kopanie, uderzanie butelką i kulą rehabilitacyjną po całym ciele wziął udział w pobiciu P. W., narażając go na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo nastąpienia skutku z art. 156 § 1 k.k. lub z art. 157 § 1 k.k. w sytuacji, gdy konstrukcja przestępstwa pobicia polega między innymi na różnicowaniu odpowiedzialności za udział w pobiciu w zależności od stopnia jej niebezpieczeństwa, wyrażającego się skalą narażenia człowieka na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia, albo skutków określonych w art. 156 § 1 k.k. lub art. 157 § 1 k.k., które to zróżnicowanie musi być prawidłowo określone w wyroku - opisie czynu;

2. rażąco niewspółmierność (surowość) orzeczonej wobec oskarżonego kary pozbawienia wolności, która została orzeczona przy zastosowaniu wadliwych kryteriów jej wymiaru.

Wskazując na powyższe, obrońca wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, a w razie braku podstaw do jego uchylenia o zmianę wyroku w części rozstrzygającej o karze poprzez złagodzenie wymierzonej oskarżonemu kary pozbawienia wolności i orzeczenie jej z warunkowym zawieszeniem wykonania.

Sąd Okręgowy w O., wyrokiem z dnia 17 maja 2013 r.,:

1. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że w pkt 1, w opisie czynu przypisanego oskarżonemu, w miejsce ustalenia: „z S. M.” przyjął: „z inną osobą”;
2. w pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

Kasację od prawomocnego orzeczenia Sądu odwoławczego wniósł obrońca skazanego R. C. zaskarżając wyrok w całości i zarzucając:

1. rażąco obrazę prawa procesowego, która miała istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, a mianowicie art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. poprzez umieszczenie w opisie przypisanego skazanemu czynu wszystkich stopni niebezpieczeństwa zarówno dla zdrowia jak i życia, podczas gdy konstrukcja przestępstwa pobicia polega między innymi na różnicowaniu odpowiedzialności za udział w pobiciu w zależności od stopnia jej niebezpieczeństwa, wyrażającego się skalą narażenia człowieka na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia, albo skutków określonych w art. 156 § 1 k.k. lub art. 157 § 1 k.k., które to zróżnicowanie musi być prawidłowo określone w wyroku - opisie czynu;
2. rażąco obrazę prawa procesowego, która miała istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku poprzez naruszenie art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. polegające na nierozważeniu zarzutu apelacji dotyczącej obrazu art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k.

Wskazując na powyższe zarzuty, obrońca wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania.

Prokurator Prokuratury Okręgowej w pisemnej odpowiedzi na kasację oraz prokurator Prokuratury Generalnej na rozprawie kasacyjnej, wnieśli o oddalenie kasacji jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja wniesiona przez obrońcę skazanego R. C. jest zasadna.

Wprawdzie pierwszy z podniesionych w kasacji zarzutów, wskazujący na obrazę art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k., jest skierowany bezpośrednio przeciwko wyrokowi Sądu I instancji, co wskazywałoby na jego oczywistą bezzasadność, jednakże przedstawiony w nim problem należy rozważyć z uwagi na podniesienie drugiego zarzutu dotyczącego wadliwej kontroli instancyjnej, w którym obrońca wskazuje, że Sąd odwoławczy nie odniósł się do kwestii sposobu sformułowania opisu czynu przypisanego skazanemu. W apelacji zarzucił on wyrokowi Sądu I instancji obrazę przepisu art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. połączoną z błędem w ustaleniach faktycznych. O ile Sąd odwoławczy nie stwierdził błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia Sądu I instancji, co w sposób co prawda nader lakoniczny, ale wykazał, o tyle z uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia nie wynika, aby zarzut obrazę art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. był przedmiotem rozważań tegoż Sądu, a więc należy przyjąć, że pozostał on poza zakresem rozpoznania, co stanowi rażące naruszenie art. 433 § 2 k.p.k.

Zgodnie z art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. wyrok skazujący powinien zawierać m. in. „dokładne określenie przypisanego oskarżonemu czynu”. Określenie to, wynikające z ustaleń dokonanych przez sąd orzekający, powinno się znaleźć w wyroku, przez stosowny opis czynu i powinno obejmować wszystkie elementy czynu mające znaczenie dla prawidłowej kwalifikacji prawnej. Błędem jest jednak nie tylko pomijanie któregośkolwiek z takich elementów działania sprawcy, ale również błędem jest zamieszczanie w opisie czynu wszystkich alternatywnych znamion czynu wynikających z treści konkretnego przepisu, który wskazuje na możliwość popełnienia identycznie kwalifikowanego przestępstwa w różnych formach. Obowiązujący kodeks postępowania karnego nie daje bowiem podstaw do alternatywnych ustaleń w zakresie przypisanego w wyroku przestępstwa. Pewność stwierdzeń co do winy wynika z obowiązującej w prawie zasady domniemania niewinności oraz ciężącego na sędzie obowiązkowi czynienia ustaleń

zgodnych z prawdą (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 1995 r., I KZP 1/95, OSNKW 1995, z. 5-6, poz. 37).

W przepisie art. 158 § 1 k.k. ustawowe znamiona narażenia człowieka na bezpośrednio niebezpieczeństwo zostały określone właśnie alternatywnie. Za przestępstwo z art. 158 § 1 k.k. odpowiada ten, kto bierze udział w bójce (lub pobiciu), w której naraża się człowieka na bezpośrednio niebezpieczeństwo utraty życia albo nastąpienia skutku określonego w art. 156 § 1 lub 157 § 1 k.k. Jednakże bezpośrednio narażenie człowieka na alternatywne zagrożenie skutkami przewidzianymi w art. 158 § 1 k.k. nie może mieć miejsca, gdyż np. niebezpieczeństwo utraty przez daną osobę życia, jako najwyższy stopień narażenia, pochłania niższe stopnie narażenia na ciężki uszczerbek na zdrowiu (art. 156 § 1 k.k.) i naruszenie czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia, trwające dłużej niż 7 dni (art. 157 § 1 k.k.). W niniejszej natomiast sprawie Sąd Rejonowy w K. w opisie czynu przypisanego skazanemu, nie tylko przyjął wszystkie alternatywne stopnie niebezpieczeństwa pobicia, ale nadto wskazał na następstwa na zdrowiu, jakie odniósł pokrzywdzony w wyniku pobicia, które odpowiadały skutkom określonym w art. 157 § 1 k.k. Zauważyć należy, że samo wskazanie na takie skutki, bez podawania alternatywnych znamion, nie jest błędem. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się bowiem, że przestępstwo z art. 158 § 1 k.k., mimo że jest czynem z narażenia, może też wywoływać skutki określone w art. 157 § 1 k.k. Niebezpieczeństwo nastąpienia skutku określonego w art. 157 § 1 k.k. materializuje się wówczas w skutku jaki został rzeczywiście spowodowany (por. postanowienie z dnia 20 września 2007 r., I KZP 30/07, OSNKW 2007, z. 11, poz. 79; wyrok z dnia 6 maja 2010 r., II KK 278/09, LEX nr 583783).

Sąd Okręgowy nie rozpoznał wniesionej przez obrońcę oskarżonego apelacji zgodnie z treścią art. 433 § 2 k.p.k. Obrza tego przepisu doprowadziła do uchylecia zaskarżonego wyroku, gdyż miała ona istotny wpływ na treść orzeczenia. Został bowiem utrzymany w mocy, w zasadniczej części, wyrok Sądu I instancji wydany z naruszeniem art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. Należy natomiast stwierdzić, że błędnie sformułowany opis przypisanego czynu, czy to poprzez pominięcie któregośkolwiek elementu mającego znaczenie dla prawidłowej kwalifikacji prawnej, czy też poprzez zamieszczanie w nim alternatywnych ustaleń, zawsze będzie miał

istotny wpływ na treść orzeczenia. Rozpoznając ponownie apelację, Sąd ten winien mieć na uwadze powyższe uwagi i respektując treść art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. rozważyć wszystkie zawarte w niej zarzuty w sposób wnikliwy i wyczerpujący, co winno znaleźć odzwierciedlenie w uzasadnieniu wyroku.

Zasądzono na rzecz obrońcy z urzędu wynagrodzenie za sporządzenie i wniesienie kasacji oraz obronę skazanego przed Sądem Najwyższym, zgodnie z art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze (j.t. Dz. U. z 2009, Nr 146, poz. 1188) oraz § 14 ust. 2 pkt. 6 i ust. 3 pkt. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348).

Mając to wszystko na uwadze Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji wyroku.